

KUSTBON

Nr 4 - Årgång 10

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Oktober 1953

ALLMOGE FRÅN NUCKÖ, ur "Lithographierte Beilagen" till Carl Russwurms "Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Ehstlands und auf Runö" (Reval 1855). Teckningarna äro utförda av H. Schlichting.

Se prof. Gustav Ränks artikel på sid. 4.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1953 med sex nummer.

Prenumerationspris 1953 5 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1953 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Riksdagsman Mattias Westerblom

Yngre generation kan det vara av intresse att veta, att Mattias Westerblom blev Kustbons ansvarige redaktör redan när tidningen startades i januari 1918. Utgivare var då Hans Pöhl. Samarbetet med den senare fortsatte även inom Svenska Folkförbundet, estlandssvenskarnas politiska organisation, och som bekant fick Mattias Westerblom efterträda Hans Pöhl som vår folkstams representant i den estniska riksdagen. Låt oss även i detta sammanhang peka på Mattias Westerbloms insatser för att höja svenskbygdens materiella standard såsom initiativtagare till olika ekonomiska andelsrörelser. Som kontaktperson mellan bygden och olika estniska och rikssvenska myndigheter anlätades han ofta och skaffade sig som sådan respekt genom sin oräddhet och uppriktighet. Birkas folkhögskola, Svenska gymnasiet, den estlandssvenska idrottsrörelsen samt många andra kulturella och ekonomiska företag äro oskiljaktigt förknippade med Mattias Westerbloms namn.

En estlandssvensk märkesman

Under detta år då så många av oss haft anledning att erinra oss de dramatiska händelser som för tio år sedan medförde ett definitivt uppbrott från vår gamla fädernebygd, ha vi också haft anledning, mer än eljest, att tänka på alla dessa våra landsmän som ej fingo tillfälle att följa vägen västerut. Om deras nuvarande öden är oss mycket litet bekant. Alla hoppas vi dock att de som överlevt strapatserna skola få uppleva den glädjen att åter få leva tillsammans med sina anhöriga och landsmän. Som en ödets ironi framstår det faktum, att just de bland våra män som mest ivrat för den svenska tanken och den andliga odlingen överhuvud bland vårt folk, och som därmed förberett oss för en uppgång i det svenska samhället, själva fingo vandra en tung väg österut.

I förra numret av Kustbon nämndes en av våra ledande män — Nikolaus Blees — som gått hårda öden till mötes. En annan bland vår folkstams främste om vars levnadsbetingelser vi f. n. intet veta, är Mattias Westerblom. Mången minnesgod landsman har i dessa dagar haft särskild anledning att tänka på honom, eftersom den 15 september i år är Mattias Westerbloms 65-årsdag.

Det är ej lätt att med några ord framhäva det väsentliga i Mattias Westerbloms insatser för vår folkstam. Och det är kanske inte heller nödvändigt inför Kustbons läsekrets. Låt oss dock erinra om vad han utfört för vår förening Svenska Odlingens Vänner, vars ordförande han var under en följd av år, eller om hans helhjärtade insats som Kustbons redaktör. För en

GLÖM EJ

att

- 1) betala Kustbons prenumerationsavgift kr. 5:— till postgiro 19 72 07
- 2) betala S. O. V:s medlemsavgift kr. 3:— till postgiro nr 35 13 11
- 3) besvara och posta frågeformulären till S. O. V., Tunnelgatan 23, Sthlm

Obs! Porto 50 öre

Domprosten Nils Bolander:

— TACKSÄGELSE — TJÄNST —

"Vid den tiden talade Jesus och sade: 'Jag prisar dig, Fader, du himmelens och jordens Herre, för att du väl har dolt detta för de visa och kloka, men uppenbarat det för de enfaldiga. Ja, Fader; så har ju varit ditt behag... Kommen till mig I alla som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro. Tagen på eder mitt ok och lären av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk i hjärtat; så skolen I finna ro för edra själar. Ty mitt ok är mildt och min börda är lätt.'"

Kristendomens Herre är tacksamhetens man och tjänandets.

Först knäpper han sina händer och tackar Gud i brinnande bön för dem som blivit honom betrodde. Tackar för att Gud har uppenbarat sin härlighet för de i anden fattiga, barnasinnets små människor.

Sedan räcker han ut samma händer, som nyss varit knäppta i bön, till tjänst och hjälp med en inbjudan som är som en soluppgång från höjden för trångmålenas människor i kaos' värld: "Kommen till mig, I alla som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro."

Tacksägelsebön — tjänst — det är och förblir ordningsföljden i kristendomens värld.

Vi behöver alla gå i lära hos Mästaren på Tacksamhetens söndag.

Vi måste bli de knäppta händernas tacksamma människor.

Nu för tiden talas det mest om "rättigheter". Man ställer nästan uteslutande krav. Staten skall ordna allt, samhället skall lägga allt tillrätta — hur man än ställt till det för sig. "Skyldigheter" talar man tyst om.

Därför är också tacksamheten en rar vara i trygghetssamhället.

Och därav följer med järnhård konsekvens att glädjen, livets varma och vackra glädje, sitter mycket trångt i våra led.

Allting blir så söcknigt, så trist och trivialt, så tungt och olustigt.

Man ser alltför många förgrämda och bittra ansikten och alltför många trötta, släckta ögon.

Det är en sanning som står sig i alla tider att människan får glädje endast och allenast av det hon tackar för.

Är det så att jag inte tackar för hem och barn så blir hemmet i all sin yttre korrekthet och prydlighet ett opersonligt näringsställe.

Tackar jag inte för mitt arbete blir det ett syndastraff.

Tackar en människa inte för hälsans gåva blir hon en trumpen och grinig solviking.

Tackar inte den rike för rikedomens gåva blir det timliga överflödet en förbannelse.

En Dala-präst har berättat en talande episod uppifrån sina landamären. Det var en höst med ovanligt fin skörd. Sällan hade man i de trak-

terna fått så mycket råg, rovor och potatis och fruktträden dignade under sina saftiga bördor. Prästen kom då in i en bondstuga hos en av de förmögnare familjerna och träffade på mor själv i köket, en hjärtans rar människa. Då utbrast han: I år, mor, har ni allt fått en bra skörd så det förslår. — Ja, tänk, sade mor Anna, jag har väl alltid vart eviga år hört far klaga över någonting, men i år har han inte sagt ett enda ord. — Inte ett enda ord? sköt pastorn in — har han då inte sagt tack någon gång? — Mor Anna såg på prästen med sina goda, kloka ögon och svarade: Du vet väl, hur svårt en människa har att säga tack!...

Är det inte så med oss litet till mans, när vi har det svårt, så klagar vi i högan sky men när det går oss väl i händer, då säger vi inte ett enda ord?

Kristus måste få röra vid våra hjärtan med sitt budskap om försoningens och förlåtelsens mysterium så att vi blir de knäppta händernas tacksamma människor.

Då nöjer sig inte heller våra knäppta händer med att endast vara knäppta. De blir de uträkta händerna, de hjälpande händerna bland människor i nöd.

Det slår aldrig fel: ur tacksägelsen springer tjänsten fram som blad ur stam.

Enkel, okonstlad, självklar, innerlig vardags-tjänst.

"Mig ödmjukhet och kärlek giv och trohet intill döden och låt mig gå med bud om liv bland smärtorna och nöden."

Jul- och nyårshälsningar

De som önska kunna få sitt namn infört i julnumret under följande rubrik:

God Jul och Gott Nytt år
tillönskas släkt och vänner.

Avgiften kr. 1:— kan insändas i frimärken till Kustbon, Tunnelgatan 23, Stockholm, eller insättas på Kustbons postgiro nr 197207. Anmälan åtföljd av avgiften skall vara redaktionen tillhanda senast den 25 november.

Om estlandssvensk kulturforskning

— av professor Gustav Ränk —

Folklivsforskning är ingen ny företeelse bland estlandssvenskarna och detta slags forskning är just nu *synnerligen* aktuell med hänsyn till att den gamla svenska bebyggelsen på Nordvästestlands öar och kuster har ryckts upp med rötterna och befolkningen utsprits i en helt ny miljö, där de för estlandssvenskarna utmärkande kulturtraditionerna med säkerhet icke kunna bevaras i längden. Den äldre delen av befolkningen förnimer säkert ännu banden med den gamla hembygden, medan den generation som växer upp här knappast kommer att ha någon känsla till övers för förfädernas gamla bygd och dess kulturtraditioner.

I första hand har Runö på grund av sin isolering och mot omgivningen kontrasterande egenart tilldragit sig vetenskapens uppmärksamhet. Sålunda ägnade kyrkoherden på Runö *F. J. Ekman* år 1847 Runö, dess befolkning och kultur en hel monografi, "Beskrifning om Runö i Liffland", som ännu idag utgör en rik källa för forskningen. I början på detta århundrade ägnade sig även sådana namnkunniga baltikumforskare som *A. Bielenstein* från Lettland och *A. O. Heikel* från Finland åt forskningar på Runö. Resultaten ha blivit publicerade i form av smärre uppsatser. Samtliga dessa undanskymmas emellertid av den tidigt bortgångne tjänstemannen vid Nordiska Museet *Ernst Kleins* storartade monografi "Runö" (Stockholm 1924), som uttömmande skildrar Runö historia och ger en helhetsskildring av detta samhälles folkliga kultur.

Då jag ej här kan gå in på detaljer får jag begränsa mig till att nämna de väsentligaste forskningsarbetena. Med hänsyn till det svenska bosättningsområdet i Estland som helhet är *Carl Russwurms* stora i två delar utgivna verk "Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Ehstlands und auf Runö" (Reval 1855) såväl det äldsta som till innehållet det främsta. Arbetet omsluter både historia och folklig kultur, varvid *Russwurm* börjar med folksagorna och slutar med skildringar av folkdräkter och byggnader. Alldeles speciellt värde får arbetet genom dess bilagor: "Lithographierte Beilagen" innehållande ett flertal kartor och teckningar samt ett särskilt album över folkdräkterna med *H. Schlichtings* oersättliga kolorerade litografier ("Trachten der Schweden...").

Just under de dagar då uppbrottstimman slog för estlandssvenskarna fick monografin över Runö en likvärdig efterföljare i *Per Söderbäcks* monografi "Rågöborna" (Stockholm 1940).

Överflyttningen från hemlandet för tio år sedan medförde emellertid ej att forskningsarbetet inom det estlandssvenska kulturområdet lades ned. Sålunda har man, tack vare professor *Per Wieselgrens* ihärdiga ansträngningar, i Sverige kunnat fortsätta utgivandet av den periodiska publikationen *Svio-Estonica*. Denna tidskrift har publicerat en lång rad artiklar rörande estlandssvenskarnas folkliga kultur. Resultaten av de omfattande forskningar som bedrivits inom svenskarnas bosättningsområden i Estland under landets självständighetstid börja först nu utkomma i tryck. Redan tidigare har i denna tidskrift omnämnts serien "Estlandssvenskarnas folkliga kultur", vars första del utgöres av *Gideon Danells* "Ordbok över nucköålet" (Lund 1951) och den andra av *Nils Tibergs* "Standsamhället" (Uppsala 1951). Samtidigt utkom *Per Wieselgrens* "Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder" (Lund 1951). Dessa kända och samvetsgranna forskare borge för verkens höga kvalitet. Det med estlandssvenskarna förknippade historiska problemkomplexet har ägnats aktivt intresse även utanför kretsen av svenska forskare. Jag syftar då på *Paul Johansens* storstilade och vägröjande forskning "Nordische Mission, Revals Gründung und die Schwedensiedlung in Estland" (Stockholm 1951).

Jag har här endast nämnt resultaten av större forskningsarbeten, men den dag en fullständig estlandssvensk bibliografi blir utgiven kommer den även att innehålla uppgifter om många mindre, men ändock värdefulla undersökningar och översikter från olika områden. Man får i detta sammanhang ej bortse från de omfattande samlingar som ännu ej blivit bearbetade och som stå framtida forskare till tjänst. Jag tänker då i första hand på de storartade samlingar, som äro resultat av många årtiondens målmedvetna arbete och äro sammanförda i en särskild avdelning inom *Upsala Landsmålsarkiv* och förestås av *Nils Tiberg*. Den övervägande delen av detta stora och värdefulla material är samlat av *Nils Tiberg* själv, som under många somrar vandrat och forskat i *Svensk-Estlands* gamla byar. Det insamlade materialet hänför sig huvudsakligen till det filologiska ämnesområdet, men innehåller även i stor utsträckning uppgifter om den folkliga kulturen. I *Nordiska Museet* i *Stockholm* förvaras en liten, men värdefull samling estlandssvenska dräkter, smycken, folkliga konstföremål, arbetsredskap och andra föremål. I *mu-seets* arkiv finnas dessutom värdefulla anteck-

ningar, bl. a. utförda av estlandssvenskar samt teckningar och fotografier. I dessa samlingar ingår en hel monografisk skildring av Odensholms samhälle och folkliv av fil. lic. H. Hagar.

Denna översikt vore emellertid inte fullständig, om jag bortsåg från de forskningsresultat som f. n. ej äro tillgängliga. Jag syftar då främst på de hundratals föremål, fotografier och etnografiska skildringar som förvaras i Estlands Nationalmuseum (Eesti Rahva Muuseum). Självständighetstiden var alltför kort för att den estniska etnografiska forskningen skulle ha hunnit tränga ut i landets alla hörn. Detta är en av förklaringarna till att forskningsarbetet bedrivits ytligt även inom de estlandssvenska bygderna. En av de första estniska forskare, som intresserade sig för estlandssvenskarnas kultur var förre föreståndaren för Estlands Nationalmuseum Ferdinand *Linnus* (f. d. *Leinbock*), som deporterades av sovjetregimen. Museiarkivet innehåller förnämliga skildringar som utförts av honom från Runö, Røiks och även från andra bygder. Den kände språkforskaren dr Paul *Ariste* har jämte sina dialektforskningar räddat till eftervärlden värdefulla anteckningar om svensk folketro, dikt och sed. Tack vare hans initiativ fanns det i det Estniska folkloristiska arkivet i Tartu även en liten estlandssvensk avdelning. I början på trettioalet arbetade hos estlandssvenskarna en av det Finska Litteratursällskapet organiserad språkvetenskaplig-etnologisk expedition, vars forskningsresultat förvaras i det nämnda sällskapets samlingar. Endast en liten del av dess arbeten äro publicerade (i "Budkaveln" o. a.)

Undertecknad fick en första inblick i estlandssvenskarnas folkliga kultur under åren 1932 och 1933 i samband med en undersökning om jordbruksredskapen, speciellt då om ådrets förekomst i Västestland. Ett noggrant genomtänkt och synnerligen omfattande projekt, som jag ej vill förbigå i detta sammanhang, var undersökningen av estlandssvenskarnas byggnadskultur, som påbörjades med Rågöarna som utgångspunkt av docenten vid Tallinns Tekniska Högskola, arkitekten Ernst *Ederberg*. Under den fortsatta arbetsgången utformades mellan *Ederberg* och mig ett samarbete och en gemensam plan att genomforska byggnadskulturen inom hela det estlandssvenska boplattningsområdet. Resultatet av forskningarna hade vi för avsikt att publicera i form av en monografi. Ritningarna skulle utföras av *Ederberg* och jag skulle svara för fotografierna och skildringarna. Under sommaren 1939 arbetade vi tillsammans på Dagö, Nuckö och på Ormsö och ämnade fortsätta härmed även under sommaren 1940. Under tiden hade emellertid landet kommit under ryskt inflytande och vi tvingades återvända från Hapsal, då vi ej lyckades utverka resetillstånd till Ormsö. I samband med utrymningen av Rågöarna erhöll jag under månaderna mars—april 1940 tillstånd för forskningsarbete därstädes. Med hjälp av en tecknare uppmätte jag alla byggnader av etnografiskt in-

tresse, särskilt då bostadsbyggnaderna. Samtidigt utfördes ett grundligt forskningsarbete på Odensholm av museiföreståndaren dr F. *Linnus* och hans assistent mag. *Ella Koern*.

Senare, efter krigsutbrottet 1941, gjorde jag allt som stod i min makt för att skydda det värdefulla materialet undan förstörelse. Jag lät bl. a. utföra fotokopior av ritningarna och då man började evakuera kulturskatterna placerade jag originalen och kopiorna i olika kyrkor på landsbygden där man även förvarade andra museiföremål och arkivalier. Jag hade för avsikt att åtminstone försöka rädda över kopiorna till Sverige, men den tyska östfrontens sammanbrott på hösten 1944 omöjliggjorde med ens all civil trafik, varför materialet ej längre var tillgängligt i sina gömställen. Efter vad som framgått av estniska radioutsändningar och hit ankomna exemplar av estniska tidningar vet man, att materialet har "överlevat" kriget. Av kända skäl är det f. n. tyvärr ej tillgängligt för västerländsk forskning.

Slutligen några ord om den estlandssvenska folklivsforskningens kulturhistoriska betydelse. Professor *Sigurd Erixon* har redan år 1944 fäst uppmärksamheten härpå i en artikel i *Svio-Estonica*, men det kan ej skada att upprepa hans värdefulla tankar. *Erixon* visar med berättigande på den värdefulla tillgång som kändedom om det estlandssvenska materialet utgör för en forskare, som har för avsikt att lösa östersjöländernas kulturhistoriska problem. Detta gäller såväl i fråga om en undersökning av det svenska kulturinflytandet österut, som även inflytanden i motsatt riktning. Jag skulle gärna vilja understryka det berättigade i dessa tankegångar och tillägga, att en undersökning av den begränsade estlandssvenska kulturkretsen även har ett rent metodologiskt värde på grund av att man genom direkta analyser och jämförelser kan följa de lagar enligt vilka förändringar av en kultur i främmande omgivning sker.

Uppgifterna för en dylik forskning äro så omfattande och så komplicerade, att de vore värda en egen speciell forskningsinstitution, ett institut, där man kunde angripa problemen med etnologiska metoder. Man får dock inte dröja för länge härmed, då de estlandssvenskar som vuxit upp i den ursprungliga miljön givetvis komma att vara till stor hjälp under det praktiska forskningsarbetet.

Gustav Ränk.

Prof Gideon Danell

uppvaktades på sin 80-årsdag den 21 augusti av bl. a. S. O. V.

Föreningens och estlandssvenskarnas gratulationer framfördes av fil. mag. *Edvin Lagman*, som därvid överlämnade en minnesgåva — en karta över jubilarens arbetsfält, Estlands svenskbygd.

Talrikt besökt hembyggsdag

Framställning om utvandring år 1938

Årets hembyggsdag i samband med S. O. V:s årsmöte den 16 augusti hade lockat ett osedvanligt stort antal landsmän till Tollare. Antalet deltagare uppskattades till mellan 1000 och 1500.

Hembyggsdagens allmänna del föregicks av årsmötesförhandlingar, som traditionsenligt öppnades med psalmen Jag lyfter mina händer. Årsmötet omvalde härefter fil. lic. Elmar Nyman till ordförande för nästa verksamhetsår och utsåg fil. stud. Albert Vesterby till ny suppleant i styrelsen efter fru Helena von Wachenfeldt. Till föreningens hedersledamöter valdes enhälligt prof. Gideon Danell, docent Gerhard Hafström och advokat Lars Östberg. Ordföranden berörde i samband härmed det stora och oegennyttiga arbete som dessa män utfört till vår folkstams fromma. Årsmötet beslöt vidare, att föreningens hedersledamöter framdeles skola erhålla föreningens publikationer gratis samt befrias från medlemsavgiften.

— Utsikt från Tollare —

Efter lunchpausen samlades deltagarna ute i det fria. Föreningens ordförande hälsade välkommen, varvid han framhöll, att det utan tvekan förelåg behov av en dylik hembygdens och minnenas dag. Härför talade också den osedvanligt stora uppslutningen till årets möte. En särskilt varm hälsning riktades till dagens festtalare, docenten Gerhard Hafström.

Efter hälsningsanförandet sjöng föreningens blandade kör under folkskollärare Viktor Amans ledning, varefter doc. Hafström tog till orda.

Talaren frammanade inledningsvis minnesbilder från de olika bygderna i Svensk-Estland och kom härefter in på förhållandena i hembygden före krigsutbrottet. Stämningen i bygderna präglades av oro för framtiden. Riksantikvarien Curman hade så tidigt som år 1938 från ansvarigt estlandssvenskt håll mottagit brev med redogörelse för det nationella och politiska läget. Det framhölls häri på ett otvetydigt sätt nödvändigheten av att man med hänsyn till det världspoli-

tiska läget gjorde förberedelser för en överflyttning av estlandssvenskarna till moderlandet. Ifall en allmän utvandring ej vore genomförbar, komme estlandssvenskarna snart nog att ställas inför situationen att tvångsvis bli förflyttade österut. Även ungdomens massutvandring till Sverige ingav allvarliga farhågor för vår nationella framtid i Estland.

Docent Hafström kom även in på den utvandring till Sverige som försiggick på 1700- och 1800-talet. De flesta av dessa flyktingar-utvandrare tillätos slå sig ned i Stockholms skärgård, där många av deras ättlingar fortfarande äro bosatta. Enligt talarens mening var det dessa oförvägna män som röjde väg för våra dagars omfattande fiskarkolonisation inom detta område.

Programmet fortsatte efter docent Hafströms intressanta och medryckande festtal med körsång och ett uppskattat anförande på bygdemål om de vedermödor man kunde råka ut för, då det gällde att trolla fram nödvändiga läkarintyg för att få följa med sjuktransporterna till Sverige. Att det var Alfred Heldring som svarade för det alltid lika populära muntrationsinslaget behöver väl knappast nämnas.

I kvällningen skildes den stora skaran åt med en känsla av tillfredsställelse över en väl använd sensommarsöndag.

*

Kustbon hoppas i ett kommande nummer få tillfälle att återge ett fullständigt referat av doc. Hafströms festtal.

Två frågor rörande vår folkliga kultur

Professor Gustav Ränk, som ägnat vår folkliga kultur stort intresse är bl. a. i samband med ett arbete för S. O. V:s samlingsverk om estlandssvenskarna i behov av läsekretsens medverkan för erhållande av svar på nedanstående frågor. Kustbon vädjar till alla, som känna till något i samband härmed att meddela sig med honom under adress: Lusthusporten, Djurgården, Stockholm Ö.

1. Fanns det några sedvänjor i samband med gåsätandet? Brukade man äta stekt gås i samband med mårtensmässan (den 10 november) eller under julhelgen?
2. Har ni sett eller hört talas om att man av gåsens bröstben förfärdigade en s. k. "bock", som medelst en enkel mekanism tillverkad av en pinne och skomakarbeck kunde förmås att hoppa? Hur kallades ett sådant föremål? Ansågs det vara en leksak eller ev. något annat?

Docent Gerh. Hafström

Estlandssvensk konst Silkesmaskodling på Birkas?

Estlands svenskbygd har frambringat ytterst få konstnärer, som gjort sig kända utanför en trängre krets. De namn som skulle kunna nämnas i detta sammanhang äro Roman Nyman, välkänd estnisk målare och lärare vid Estlands konstakademi och Hilda Ratsep, född Nyman, numera bosatt i New York. Båda härstamma från Nuckö. Kanske var jordmänen i Svenskbygden för karg för den sköna konsten eller var måhända endast utvecklingstiden för kort? Däremot ha en del utomstående konstnärer — rikssvenskar, ester och tyskar — hämtat motiv från våra bygder. Man kommer då i första hand att tänka på den tidigt bortgångne rikssvenske målaren Bertil Damm, som arbetat i våra bygder, den även i Sverige kände och uppskattade estnische målaren och runövannen Erik Haamer, ormsökvarnarnas lyriska målarinna — balttyskan A. Abel, tolkaren av rikullsträndernas storslagna skönhet — den estnische målaren Karl Ottenberg och slutligen tysken Erich Vollrath, som lämnade sitt hem i Garmisch-Partenkirchen i tyska alperna, för att under åren 1932—39 bosätta sig i Rälby-Klubba. Otaliga äro de ormsömotiv han förälskat sig i och som han med äkta känsla återgivit i sina konstnärligt högstående oljemålningar och akvareller.

De flesta av oss ha väl någon gång känt ett uppriktigt behov av att få pryda hemmet med ett konstföremål som anknyter till den gamla hembygden. Av lättförståeliga skäl ha möjligheterna att kunna förverkliga dessa drömmar varit mycket begränsade och för de flesta av oss helt obefintliga.

För att tillmötesgå estlandssvenska önskemål har Erich Vollrath för avsikt att utge en portfölj innehållande 8—10 akvareller reproducerade i 4-färgstryck. Motiven äro huvudsakligen hämtade från Ormsö, Hapsal och Reval. Med hänsyn till att en reproduktion av ett bra konstverk måste vara att föredra framför dåliga och tyvärr ofta smaklösa s. k. originalmålningar, hälsa vi Erich Vollraths konst varmt välkommen i de estlandssvenska hemmen.

M. N.

S. O. V. anordnar

LÖRDAGEN DEN 14 NOV. 1953 kl. 19.30

HÖSTSAMKVÄM

i Margareta Hushållsskolas festvåning,
Adolf Fredriks kyrkog. 10, 3 trappor (hiss)

I programmet ingår bl. a. visning av en kortfilm från Rågöarna, en film om livet på Kustbohemmet, Ramsö, samt körsång och deklamation.

Inträdesavgift med kaffe och dopp 4 kr.

Alla hjärtligt välkomna.

Under rubriken "Vad har det blivit av Birkas lantmannaskola?" återger Stockholms-Tidningens estniskspråkiga upplaga ett utdrag ur den ryskspråkiga tidningen "Sovjetskaja Estonia", som handlar om livet på Birkas. Artikel, som är signerad Antonova, är hållen i en genomgående positiv ton. Det framhålles med all önskvärd tydlighet, att skolans byggnader, trädgård och vackra blomsterrabatter äro exempel på sovjetregimens framgångsrika arbete i kulturens tjänst.

Det framgår även, att traktens bondgårdar sammanslagits till en kolchos, som döpts till Lenin.

Reportaget är tillkommet med anledning av det nya läsåret och såväl skolan som dess ledning få beröm och betecknas som föredömliga. Det uppges vidare, att Viktor Johannesson Pöhl varit skolans rektor sedan år 1940, med undantag för krigsåren, då han varit inkallad för att försvara fosterlandet. Skolan har fått en ny flygelbyggnad för en kostnad av 250.000 rubel, som bl. a. inrymmer nytt elevhem.

Förutom Viktor Pöhl uppges följande lärare tjänstgöra på skolan: Erna Siil, Irena Nootre, Helju Hunt (ledare för den kommunistiska ungdomsrörelsen Pioniäerna), Leida Gerdman, Liisa och Aleksander Loomets samt Elli Heinat. Skolan har gott samarbete med kolchosen Lenin, som bl. a. förser skolan med byggnadsarbetare, bränsle och matvaror. I gengäld bidrar Birkas lärarkår med agitationsarbete inom kolchosen.

Vi få dessutom veta att skolans elever korrespondera med barnen i en estnisk kolchos i Georgien. De georgiska barnen ha sänt birkas-eleverna blomsterfrön och även sticklingar av mullbärsträd. Man ämnar för övrigt försöka sig på silkesmaskodling.

Skolans besökes nu även av barn från Nuckö. I höst ha 16 nya elever blivit inskrivna. Eftersom skolan tydligen först i år öppnats för barn från Nuckö, frågar man sig givetvis, varifrån de övriga eleverna kommit.

(STE)

Reproduktioner av AKVARELLER

med motiv från bl. a. Estlands svenskbygder av den kände tyske konstnären och ormsövannen E. Vollrath, utförda i vackert 4-färgstryck till salu. Pris c:a 25 kr. per st. 8—10 olika motiv. Begagna Er av detta förmånliga erbjudande att få pryda Ert hem och glädja Er familj med en vacker tavla från hembygden. Då upplagan är mycket begränsad rekommenderas intresserade att snarast ta kontakt med konstnärens ombud, gärna genom insändande av denna kupong till

Byggnadsingenjör HANS KORNBLÖM,

Rubinvägen 18, HÄGERSTEN 5 - Tel. 45 19 26

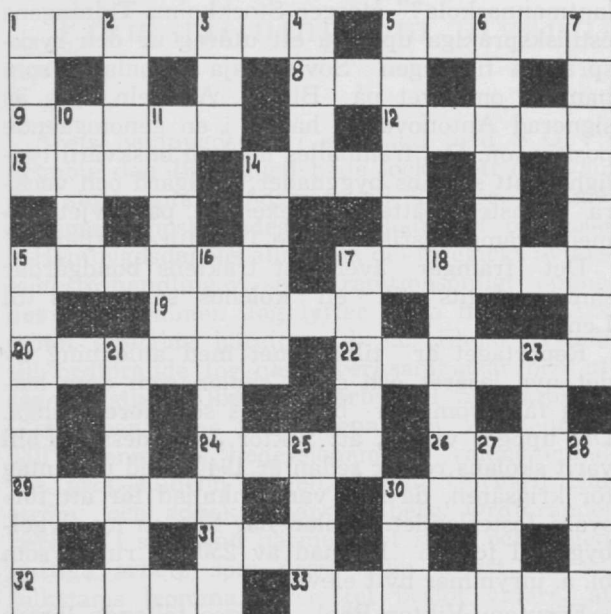
Namn .....

Adress ..... Tel. ....

är intresserad av E. Vollraths färgreproduktioner och önskar erhålla närmare upplysningar.

(Insändes i öppet brev frankerat med 10 öre)

Höstens korsord

LODRÄTT

1. Kroppsvätska.
2. Bulle.
3. Fiskredskap.
4. Gammalsvenskbybornas hemö.
5. Otrevligt fruntimmer.
6. Obesatt tjänst.
7. Får "skolmästorn" för mödan.
10. Otrevlig åkomma.
11. Intyg.
14. Stånd.
15. Svenskbygden.
16. Fanns varken i Rickul eller på Ormsö.
17. Väktare.
18. Klocka.
21. "Hånn har du bindpongen, Gättor?"
"E bakse."
23. Ränn ut om kåildana å gå åt ar biar opa piana.
25. Äges av känd skådespelerska.
27. Sto.
28. Nytt lördagsnöje för estlandssvenskarna.
30. I skorstenen.

VÄGRÄTT

1. Hus.
5. S:t Mikaelsskyrkan fanns i . . . .
8. Bor i Göteborg.
9. Del av Herrens måltid.
12. Nyttig leksak som finns i många hem.
13. Tyst och stilla.
14. Lockrop och varning.
15. Tomas Lindros, Juckusa, Ormsö.
17. "Huvudstad".
19. Efterlängtdad budbärare.
20. Allvarlig.
22. Nytt begrepp för törstiga estlandssvenskar.
24. Efterrätt.
26. Isbetvingare.
29. Bröståkomma.

Estniska vetenskapsmän
öppnar egen högskola

De estniska vetenskapsmän som lever i exil i Sverige har börjat förbereda en högre estnisk läroanstalt i Stockholm. Tidigare har flyktingar — rumäner, polacker, ukrainare m. fl. — öppnat högskolor i Paris och München.

Balterna hade ett universitet i Pinneberg i Tyskland till 1949. Det stängdes emellertid då större delen av flyktingarna emigrerade från Tyskland. Estniska Institutet i Stockholm, som varit i verksamhet flera år, har undervisat i humanistiska ämnen. Nu skall man alltså öka ut undervisningen så att det blir en högskola med två fakulteter — juridik och filosofi. Man skall undervisa i estniska språket, litteratur, historia, etnografi och arkeologi. Estniska vetenskapsmän och lärare skall träffas för att utarbeta närmare riktlinjer.

Våra landsmäns vetenskapliga ambitioner framgå även av den pristävling bland estniska studerande, som utlysts av Estniska Vetenskapliga Sällskapet med anledning av Dorpats Universitets årsdag den 1 december.

Tävlingen avser uppsatser inom följande ämnesområden:

- 1) Hjälpverksamheten bland estniska flyktingar i Sverige. — Estniska Kommitténs och Estniska Hjälpens gemensamma pris på kr. 500:—.
- 2) En jämförande etnografisk undersökning rörande estlandssvenska kvinnornas huvudbonader. — Estniska Kvinnliga Studentföreningens och Korp! Filiae Patriae's gemensamma pris på kr. 500:—.
- 3) Estlands och Livlands statsrättsliga läge efter freden i Nystad år 1721. — Estniska Studentföreningens pris på kr. 500:—.
- 4) De svensk-estniska handelsförbindelserna under åren 1920—1940. — Korp! Vironias pris på kr. 500:—.
- 5) Hällkistgravarna i Estland och dess grannländer. — Estniska Studentföreningen Põhjala's och Estn. Studentför. Liivika's gemensamma pris på kr. 500:—.
- 6) Estlands annektion år 1940. En rättsvetenskaplig analys. — Korp! Ugala's och Estniska Veterinärföreningens gemensamma pris på kr. 500:—.
- 7) Det svenska nykterhetsarbetets organisation och metoder. — Den Estniska Nykterhetskommitténs i Sverige pris på kr. 500:—.

30. Fortskaffningsmedel.

31. Re.

32. Lågländ.

33. Livligt trafikerad hamn.

H. K.

Värdefullt bokpris till först öppnad rätt lösning, som skall vara red. tillhanda senast den 25 november.

Sommarens idrott

Den nu nästan avslutade fri-idrottssäsongen har ur estlandssvensk synpunkt varit på både gott och ont. Det första ifråga om toppen och det andra beträffande bredden. Bredden saknas tyvärr helt inom vår idrott. Om man gör en jämförelse med idrottsdagarna hemma i Svenskbygden med dess myller av aktiva flickor och pojkar, blir man ganska nedstämd. Det är ganska sällan man numera får se estlandssvenskar på idrottsplatserna. Förvisso finns det några, men det är dock alltid samma ansikten. Då vi ju är spridda över hela Sverige, ställer det sig givetvis ganska svårt att skapa sig en helhetsbild över idrottsintresset, men de aktiva idrottsmännens antal är utan tvekan i avtagande. En uppräckning är av nöden inom detta område av vår ungdoms fostran. För det är väl inte meningen att vår friidrott helt skall försvinna? Nej, bästa bröder och systrar, ut med er i Guds fria natur! Har ni väl kommit igång, så kommer ni snart nog att gripas av idrottens tjusning, och vem vet, snart är det kanske Du, som kommer att plita in ordet "estlandssvensk" i svenska folkets medvetande. En topplacering på exempelvis Stockholms stadion är den bästa reklam vi kan göra för vårt folk. Undertecknad, som besökt många idrottsplatser och ofta kommit i samspråk med idrottsfolk och idrottspublik, har faktiskt hört många som sagt, att de känner till estlandssvenskarna endast tack vare deras idrottsmän.

Resultatmässigt har säsongen ändå ej varit alldeles intetsägande. Vi har fått fram ett par unga förmågor och även en del av de gamla är fortfarande med i leken. Vi har t. ex. Leander Gjärdmans lillbrorsa Arne (185 cm. i strumplästen!), som i sommar trots personliga sorger visat sig från sin allra bästa sida. Han är ännu så länge endast 18 år, men har redan hunnit med att vinna Skolungdomens yngre klass både i kula och i diskus. Under dessa tävlingar gjorde han 14.98 i kula (5.5 kg.) och 46.57 i diskus (1,5 kg.). Hans bästa diskusresultat är hela 47.70! Med seniorredskap har han uppnått 12.52 resp. 38.18, en ökning med 1 m. i kula och 3 m. i diskus sedan föregående år. Kurvan pekar alltså uppåt och visar, att grabben är på rätt väg. Hoppas det kommer att fortsätta så under många år. Lycka till Arne!

Arne Gärman

I spjut har vi dövstumme världsmästaren Robert Öhman, som liksom Arne tävlar för Bellevue IK i Stockholm, där för övrigt de flesta estlandssvenska idrottsmän tycks höra hemma. Han har i sommar slagit nytt världsrekord för dövstumma med 63.65 m. i spjut, sannerligen ett

resultat som inte skäms för sig. Enligt vad man kan förstå, har grabben stora utvecklingsmöjligheter och som han tycks ha kommit i rätt miljö, så skall man nog se till att utvecklingskurvan också för hans del kommer att peka åt samma håll som spjutet. Även i kula gör han omkring 12 m., vilket bevisar att han även inom denna gren kan bli av god klass.

Friberg, som med stormsteg närmar sig de trettio, har i år noterat följande ej så oävna serie: kula 13.91, diskus 47.40, vikt 14.57 och slägga 42.25. För hans del tycks det nog luta åt slägga i fortsättningen, detta särskilt med hänsyn till hans kroppsliga format. Då han emellertid nu genomgått en treårig instruktörskurs och blivit godkänd instruktör, börjar intresset alltmera luta åt detta hållet. Men det sägs, att gammal kärlek rostar ej, så vi får väl se. Han har i varje fall i år bärgat en bronsmedalj på SM samt på Stockholms DM placerat sig som etta i diskus, trea i kula, fyra i vikt och sexa i slägga. Vackert så.

Leander Gjärdman har dessutom tittat hem från sjön och deltagit i ett par tävlingar. Hans bästa resultat blev 13.18 i kula och 36.60 i diskus. Bra gjort av en som ej tränat på flera år.

I stående längd har Egil Lindkvist blixtrat till med ett synnerligen gott resultat. Det lyder på 301, ett resultat som placerar honom bland de främsta i Sverige inom denna gren. Han har dessutom mätt in 12.10 i kula. Bra gjort av en "motionsidrottsman"! Gunnar Blomberg, som pluggar skarpt, för att "komma fram något i det civila", som han själv brukar säga, bidrar med 38.33 i diskus och 11.50 i kula.

I vikt och slägga har vi djurgårdsbrottaren Bertil Nyman, som vi kan vänta oss en hel del utav. Han gör gladeligen uppåt 15 m. i vikt och 45 m. i slägga och kommer säkert att låta höra av sig. Han är ju alldeles nybliven senior, så han har åren framför sig.

Även en hel del andra håller på, dock mest ungdomar. För deras del hoppas vi få återkomma om några år.

För att kunna få fram fakta om vår fria idrott i Sverige motser Kustbon tacksamt med det snaraste uppgifter om alla de resultat som uppnåtts på utlysta tävlingar.

Bertil.

Professor Gustav Ränk har på Institutet för folklivsforskning den 22 september och 6 oktober hållit föreläsningar över ämnet "Estlandssvenskarnas folkliv och kulturtraditioner".

*

Inom den närmaste tiden får omkring 10 000 flyktingar utöver det fastställda kvotantalet tillstånd att immigrera till USA. Däribland befinner sig ett par hundra balter bosatta i Sverige. De måste ha en person i USA som garanterar att immigranten under de två närmaste åren inte ligger staten till last.

(Sv. D.)

Anders Järnström

Den 20 aug. rycktes Anders Järnström helt hastigt bort genom olyckshändelse. Han var vid sin bortgång endast 41 år gammal.

Anders Järnström föddes på Ormsö i byn Kärrslätt. Då han år 1935 kom till Sverige för andra gången, började han arbeta som rörläggare. Vid sidan av sitt arbete, bedrev han studier per korrespondens, främst då i ämnen som berörde byggnadsbranschen. Med tiden blev han inom rörledningsfacket en mycket skicklig och uppskattad yrkesman.

Länge hade han närt tanken att bli egen företagare. På försommaren i år vidtog han en del åtgärder för startandet av egen firma. Just då allt såg så lovande och löftesrikt ut, nåddes han plötsligt av dödens bud.

Anders Järnström var en man, som helst inte ville vara synlig i stora sammanhang. Stilla och försynt gick han sin väg fram. Men inom de kretsar han rörde sig, vann han aktning och sympati och anförtröddes många förtroendeuppdrag. Här må endast nämnas några: inom Betesda Missionsförsamling, den Kristna Nykterhetsrörelsen, Estlandssv. Kristna förening, Stockholms Rörarbetarfackförening m. fl. föreningar. Överallt gjorde han en betydande och bestående insats genom god insikt och sunt omdöme. Han var en verkligt redbar och pålitlig man i alla avseenden; villig att åtaga sig uppdrag, samvetsgrann i alla sina åligganden.

Jordfästningen ägde rum den 29 aug. i Betesda kyrkan. Många av hans släktingar och vänner samt en samling på ett par hundra personer hade infunnit sig för att följa honom på hans sista färd. Officiant var pastor Per Wårding. Flera tal hölls både i kyrkan och vid gravstenen. Alla talen bar vittne om, hur älskad, värderad och uppskattad Anders Järnström varit samt hur han genom sin goda, kristnaandel tillvunnit sig allas aktning och förtroende. Detta visade inte minst hans arbetskamrater genom sin vackra, gripande avskedshälsning. Både i kyrkan och ute vid gravstenen på Danderyds kyrkogård uppvaktades den bortgångne med fanor från Stockholms Rörarbetarfackförening och Rörarbetarnas soc.-dem. fackklubb. En rik och vacker blomstergård hade också ägnats den bortgångnes minne.

Med Anders Järnström har en yrkesskicklig och framåtsträvande man av vår estlandssvenska stam gått ur tiden. Hans livsgärning blev ej lång. Han behövdes så väl för sin familj, maka och tre minderåriga barn, där sorgen och saknaden är outsäglig. Även släkt och en talrik vänkrets sörjer honom och känner tomrummet stort.

Tack för allt, Du käre Anders!

Frid över Ditt ljusa, vackra minne. J. R.

Mästerlotsen Viktor Berg död

Den estlandssvenske sjökaptanen och mästerlotten Viktor Aleksander Berg har avlidit i Kungsbacka i en ålder av 82 år.

I unga år gick han till sjöss och seglade med olika nationers fartyg. Efter avlagd styrmans- och kaptensexamen var han befälhavare på ryska isbrytare. Från 1927 till 1939 var han mästerlotten i Gdynia, där han var välkänd i svenska sjöfartskretsar. Likaså var han välkänd på svenska sjömanskyrkan i Gdynia och Danzig. Från år 1948 var Berg bosatt i Sverige.

Döda

Lars H:s Appelblom, född den 29 oktober 1881 på Ormsö, avled den 24 september 1953.

Änkefru Lena Bergman, född Mählberg den 27 december 1863 i Rickul, avled i augusti 1953 i Stockholm.

Änkefru Ida Brus, född Krusman den 25 februari 1892 på Odinsholm, avled den 9 september 1953 i Falköping.

Alexander Einstein, född den 17 juli 1893, avled den 26 september 1953 i Stockholm.

Erik Fredrik, född den 13 januari 1904 på Lilla Rågö, avled den 29 juli 1953 i Stockholm.

Anders Järnström, född den 5 oktober 1911 på Ormsö, avled den 20 augusti 1953 i Stockholm.

Josef Koinberg, född den 2 mars 1874 i Rickul, avled den 15 juli 1953.

Fröken Julia Marks, född den 11 maj 1865 på Odinsholm, avled den 25 september 1953 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Änkefru Katarina Raukas, född Vikman den 25 april 1870 i Rickul, avled den 6 augusti 1953 på Lungunds ålderdomshem.

Johan Slet, född den 4 augusti 1878 på Ormsö, avled den 8 april 1953 i Partille.

Fru Olga Strömkvist, född Stahl den 28 mars 1905 i Rickul, avled den 25 sept. 1953 i Eskilstuna.

Änkefru Gertrud Städ, född Lindgren den 5 augusti 1863 på Ormsö, avled den 9 augusti 1953 i Eskilstuna.

Fröken Hilda Vesterblom, född den 13 januari 1903 på Odinsholm, avled den 6 augusti 1953 i Eriksmåla.

Agneta Hammerman, född den 20 febr. 1866 på Ormsö, avled den 6 maj 1953 på Skede ålderdomshem.

Lena Nordgren, född den 26 aug. 1874 på St. Rågö, avled i augusti 1953 på Vätö.

Änkefru Maria Österlin, född Espling, den 16 aug. 1876 på Rågö, avled i aug. 1953 i Grisslehamn.

Min innerligt älskade Make
vår uppoffrande Far

Anders Järnström

f. den 5 okt. 1911

Har i dag hastigt ryckts bort och lämnat oss
i outhärlig sorg och saknad. I ljusst och tack-
samt minne bevarad av oss, far, syster, övrig
släkt och många vänner samt Betesda Missions-
församling.

Enebyberg den 20 aug. 1953.

AGNETA

Kerstin Gunnel Göran

Tänk när för mig är löst var jordens gåta,
Vart ängsligt varför, som jag grubblat på;
När de fördolda djupen sig upplåta
Och jag får Herrens vägar klart förstå!

Fru

Katarina Raukas

född 25 april 1870 i Rickul
död 6 aug. 1953 i Lungsund

Insomnade lugnt och stilla i tron på sin
Frälsare. Saknad av oss alla.

Släktingarna.

Ljuvt är att somna, när krafterna domna
Trött efter oro och strid
Skönt att i eviga vilan få somna.
Vila i frid.

Vår älskade mor,
farmor och mormor

Gertrud Städ

f. Lindgren
född den 5 aug. 1863 på Ormsö
avled den 9 aug. 1953 i Eskilstuna.
Djupt sörjd och saknad och i tacksamt minne
bevarad av

BARN och BARNBARN

Moder sov i ostörd ro
Uti gravens tysta bo.
Jesus som Dig livet gav
Skall Dig väcka ur Din grav.

Min älskade Make,
vår käre Far, vår Morfar

Josef Koinberg

född den 7/3 1874
lämnade oss den 15/7 1953.

I vår djupa sorg deltaga systrar, övrig släkt
och många vänner.

EVA

Lydia och Voldemar
Jenny, Elna, Birgit, Valter

Ida

Edita och Gottfrid
Lena

Einar Ivar

Evighetsmorgon lyfter
Skymmande slöjan utav
Hoppet i åskådning bytes
Tvivlen där finna en grav.

Vår kära moster

Julia Marks

född den 11/5 1865 på Odinsholm
död den 25/9 1953 på Ramsö

Sörjd och saknad.

FRIDA OLGA
RUNAR MARJATTA

LIA

Så tag nu mina händer
Och led Du mig,
Tills hem jag salig länder,
Ja, eviglig!

Min älskade syster

Hilda Westerblom

född den 13 januari 1903 på Odensholm
död den 6 augusti 1953 i Eriksmåla

har efter en tids sjukdom gått in i Härligheten.
Vår saknad är stor, men hoppet om återseende
kvarstår. Djupt sörjd och saknad samt i tack-
samt minne bevarad av

Bror, Svägerskor och Brorsbarn,
Vänner samt Filadelfiaförsamlingen.

EDVARD WESTERBLOM

FAMILJENYTT

Födda

Jan Erik, född den 27 augusti 1953 i Stockholm, son till Armilde Mickelin, f. Samberg och Hugo Mickelin.

Bengt Ingemar Edvin, född den 12 mars 1953 i Svartsjö, son till Dagmar Brunberg, f. Johansson och Edvin Brunberg.

Rose-Marie Anna Birgitta, född 21 mars 1953 i Fårösund, dotter till Rosiae Wilhk, f. Westerberg och Gustaf Wilhk.

Vigda

Den 27 juli 1953 i Gustafskyrkan i Köpenhamn mellan Ryno Edeborg och Elfrida Broman.

Den 2 maj 1953 i Hofors mellan Gottfrid Falk och Ragnhild Almén.

Den 4 juli 1953 i Stockholm mellan Östen Robert Westerland och Aina Maria Lorenz.

I juli 1953 i Stockholm mellan Hjalmar Strandberg och Anne-Marie Samschitzki.

Bemärkelsedagar

90 år

Freiman, Mina, f. Poskov, 22 december 1863, Nuckö.

85 år

Grönman, Anders, 5 december 1868, Ormsö.

Westerblom, Anna, 19 december 1868, Nuckö.

Hörnström, Gertrud, f. Svärd, 20 december 1868, Ormsö.

Blomkvist, Maria, f. Häggblom, 24 december 1868, Ormsö.

80 år

Melders, Magdalena, f. Berens, 1 november 1873, Runö.

Smens, Eva, f. Westerborn, 2 november 1873, Runö.

Lindström, Hans, 12 november 1873, Ormsö.

Alström, Anders, 14 november 1873, Ormsö.

Westersten, Lisa, f. Rant, 19 november 1873, Nuckö.

Österberg, Jula Kristine, f. Tamdal, 5 dec. 1873, Rågö.

Alkvist, Maria, 8 december 1873, Ormsö.

Tahlberg, Maria, f. Thomsson, 8 december 1873, Rickul.

Åkerman, Maria, f. Fällin, 17 december 1873, Ormsö.

Lilja, Katarina, f. Nyman, 23 december 1873, Ormsö.

75 år

Åkerros, Hans, 4 oktober 1878, Ormsö.

Kornblom, Gertrud, f. Åkerman, 1 november 1878, Ormsö.

Österman, Ulrik, 1 november 1878, Runö.

Welin, Karl, 14 november 1878, Nuckö.

Appelblom, Agneta, f. Grundström, 17 nov. 1878, Ormsö.

Jonell, Maria, f. Vikström, 18 november 1878, Ormsö.

Passvik, Rebecka, f. Berens, 23 november 1878, Runö.

Treugut, Alexander August, 28 dec. 1878, Baltischport.

70 år

Hamberg, Tio, f. Heldring, 8 november 1883, Rickul.

Åkerman, Mats, 16 november 1883, Rickul.

Häggblom, Maria, f. Österberg, 22 november 1883, Ormsö.

Klaman, Gustav, 30 november 1883, Korkis.

Besterman, Kristian, 3 december 1883, Rickul.

Strömfeldt, Mina, f. Westersten, 7 december 1883, Runö.

Piik, Nigulas, 9 december 1883, Vippal.

Plank, Eva, f. Viberg, 17 december 1883, Rickul.

Sedman, Lovisa, f. Harman, 10 december 1883, Nuckö.

60 år

Flinkman, Katarina, 7 november 1893, Ormsö.

Viberg, August, 8 november 1893, Rickul.

Sandell, Katarina, 9 november 1893, Ormsö.

Anderssin, Katarina, f. Anderssin, 20 nov. 1893, Ormsö.

Söderholm, Lovisa, 20 november 1893, Nuckö.

Laning, Anna, f. Lemberg, 22 november 1893, Nuckö.

Hedenström, Maria, f. Notman, 2 december 1893, Ormsö.

Horst, Sidney Georg, 13 december 1893, Reval.

Alström, Anders, 15 december 1893, Ormsö.

Stahl, Maria, 17 december 1893, Rickul.

Alros, Gertrud, f. Fält, 18 december 1893, Ormsö.

Granberg, Alexander, 21 december 1893, Nuckö.

Slet, Maria, f. Alblom, 21 december 1893, Ormsö.

Alström, Johan, 26 december 1893, Ormsö.

Beckman, Maria, f. Beckman, 27 december 1893, Ormsö.

Alström, Agneta, f. Stenholm, 29 december 1893, Ormsö.

Besterman, Maria, f. Thomsson, 30 december 1893, Rickul.

Strandsten, Maria, f. Alberg, 30 december 1893, Rickul.

Ahlström, Johan, 31 december 1893, Ormsö.

50 år

Ruderström, Mina, f. Toom, 9 november 1903, Vippal.

Engman, Amanda, 12 november 1903, Nuckö.

Ambrosen, Lilly Leonide, f. Luther, 13 nov. 1903, Nargö.

Åkerman, Alfred, 15 november 1903, Rickul.

Mathiesen, Eduard Rudolf, 18 november 1903, Nuckö.

Ringberg, Mathias, 18 november 1903, Rågö.

Klingberg, Alide, f. Rosenborg, 18 november 1903, Rågö.

Åkerblad, Johannes, 19 november 1903, Rickul.

Kask, Adolf, 20 november 1903, Nuckö.

Prass, Anna, 22 november 1903, Reval.

Sekobon, August, 22 november 1903, Nuckö.

Friberg, Katarina, f. Alkvist, 23 november 1903, Ormsö.

Lilja, Maria, f. Grundström, 24 november 1903, Ormsö.

Sjölund, Olga, 25 november 1903, Rågö.

Sjölund, Rudolf, 25 november 1903, Rågö.

Fält, Hans, 7 december 1903, Ormsö.

Lundström, Hans, 11 december 1903, Ormsö.

Pikner, Oskar Ferdinand, 9 december 1903, Ormsö.

Vesterman, Hilda Ida, f. Klingberg, 13 dec. 1903, Rickul.

Ekeblad, Kristina, f. Alström, 16 december 1903, Runö.

Pajumaa, Melita Hermine, f. Grönberg, 23 december 1903.

Padise.

Sedman, Alide, f. Bedman, 27 december 1903, Nuckö.

Alström, Katarina, f. Alström, 29 december 1903, Ormsö.